MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF

Seduta ta' l-14 ta' Lulju, 2011

Citazzjoni Numru. 1723/1999/1

GASAN INSURANCE AGENCY LIMITED bħala rappreżentatriċi tas-soċjeta' assikuratriċi estera General Accident Fire & Life Assurance Corporation p.l.c., kif surrogata fid-drittijiet tal-assikurat tagħha Mario Micallef; u b'Nota tal-15 ta' Ottubru, 1999, l-kumpannija GasanMamo Insurance Agency Limited in rappreżentanza tas-soċjeta' assikuratriċi estera CGU Insurance p.l.c. ġja' General Accident Fire & Life Assurance Corporation p.l.c. assumiet l-atti tal-kawża minflok Gasan Insurance Agency Limited

vs

Andrew **PALMIER**

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Ċitazzjoni mressaq fis-27 ta' Lulju, 1999, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra, l-kumpannija attriċi, fil-kwalita' tagħha msemmija, talbet li din il-Qorti (a) ssib li l-imħarrek waħdu jaħti għall-inċident li seħħ f'Baħar iċ-Ċagħak fid-19 ta' Diċembru, 1997, bejn il-vettura reġistrata BAP-167 misjuqa minn sidha assikurat mal-istess kumpanija attriċi u dik reġistrata PAL-100 misjuqa mil-istess imħarrek u għad-danni li hija ġarrbet minħabba dik il-ħabta; (b) tillikwida d-danni mġarrba minnha minħabba dik il-ħabta, jekk meħtieġ billi taħtar perit għal dan il-għan, fis-somma ta' ħamest elef ħames mija u ħamsa u sittin lira Maltin (Lm 5,565)[1] jew somma oħra; u (ċ) tikkundanna lill-imħarrek iħallshom is-somma hekk likwidata bħala danni bl-imgħaxijiet minn dak inhar li l-imħarrek laqa' n-notifika tal-istess Att taċ-Ċitazzjoni. Talbet ukoll l-ispejjeż;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa mill-imħarrek fit-3 ta' Settembru, 1999, li biha laqa' għall-azzjoni attriċi billi ċaħad li kien b'xi mod jaħti għall-ħabta, u qal li l-ħtija kienet jew tas-sewwieq assikurat innifsu Mario Micallef jew ta' waħda Abigail Mayo li dak il-ħin kienet qiegħda ssuq il-karozza reġistrata AAM-410 u li wkoll kienet involuta fl-istess ħabta. Għalhekk, qal li ma hemm l-ebda danni x'iħallas lill-kumpannija attriċi u li t-talbiet tagħha ma jmisshomx jintlaqgħu;

Rat id-dikjarazzjoni magħmula waqt is-smigħ tal-1 ta' Marzu, 2000[2] li bih il-partijiet qablu li l-provi f'din il-kawża u dawk fil-kawża fl-ismijiet "*Mario Micallef et vs Andrew Palmier*" (Ċitazz. Nru. 1627/99), ikunu jgħoddu għat-tnejn, liema dikjarazzjoni kienet ratifikata b'degriet tagħha (diversament presjeduta) tal-20 ta' Novembru, 2000[3];

---

[1] Li jġibu €12,963 fi flus tal-lum
[2] Paġ. 46 tal-proċess
[3] Paġ. 64 tal-proċess

Semgħet ix-xhieda tal-partijiet u rat il-provi dokumentali mressqin minnhom;

Semgħet it-trattazzjoni estensiva tal-avukati tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawża u kif ukoll dawk tal-kawża li kienet qiegħda tinstema' magħha;

Rat id-degrieti tagħha li bihom ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża għad-danni mġarrbin f'ħabta bejn karozzi u għall-ħlas lura tal-kumpens mogħti minn kumpannija assikuratriċi lill-assikurat tagħha li kien wieħed mis-sewwieqa fil-ħabta. Il-kumpannija attriċi bħala assikuratriċi ta' Mario Micallef, qiegħda tfittex lill-imħarrek biex jagħmel tajjeb għar-risarċiment li hija ħallset lill-imsemmi assikurat tagħha Micallef meta ikkompensatu tal-valur assikurat tal-karozza li kien qed isuq dak inhar tal-ħabta u wkoll ta' kiri ta' karozza oħra għal xi jiem;

Illi l-imħarrek laqa' billi qal li hu ma kienx jaħti għall-imsemmija ħabta, iżda li l-ħtija kienet jew tal-assikurat Micallef innifsu jew ta' sewwieqa oħra, waħda Abigail Mayo, li kienet qiegħda ssuq wara Micallef u li wkoll kienet involuta fil-ħabta. Minħabba f'hekk, qal li ma kellu jagħmel l-ebda ħlas ta' kumpens lill-kumpannija attriċi;

Illi, <u>l-fatti li jirriżultaw mill-atti tal-kawża</u> juru li fid-19 ta' Diċembru, 1997, għall-ħabta tas-sebgħa ta' filgħaxija, fi Triq il-Kosta, Baħar iċ-Ċagħak (quddiem id-dar tal-irtiri *Porziuncola*), seħħet ħabta frontali bejn il-karozza tal-għamla *Opel Astra*, reġistrata BAP-167, ta' Mario Micallef, minnu misjuqa, u l-vettura tal-għamla *Peugeot 106*, reġistrata PAL-100, tal-imħarrek li dak il-ħin kienet misjuqa minnu. Mal-ħabta, l-karozza misjuqa minn Micallef laqtet dik misjuqa minn Abigail Mayo, tal-għamla

Vauxhall Corsa, reġistrata AAM-401, li kienet qiegħda tinsaq wara dik misjuqa minn Micallef;

Illi l-karozzi misjuqa minn Micallef u Mayo kienu neżlin mid-direzzjoni ta' Saint Andrews sejrin lejn Baħar iċ-Ċagħak, filwaqt li dik misjuqa mill-imħarrek kienet ġejja mid-direzzjoni opposta sejra lejn Saint Andrews;

Illi fil-karozza miegħu, Micallef kellu riekba lil martu Sonia, ibnu minuri Karl u ħabiba tagħhom jisimha Daniela Casha, fuq wara, filwaqt li bintu, tarbija jisimha Roberta, kienet riekba f'siġġu tat-tfal ħdejh, fuq quddiem. La l-imħarrek u lanqas Abigail Mayo ma kellhom lil ħadd riekeb magħhom fil-karozzi li kienu qegħdin isuqu dak il-ħin;

Illi t-triq fl-inħawi fejn seħħet il-ħabta hija dritta b'telgħa għal min ikun sejjer lejn Saint Andrews. Hija wiesgħa u tiflaħ erba' karozzi biswit xulxin. Dak iż-żmien tal-ħabta żewġ linji kontinwi kienu joforqu t-traffiku li jkun ġej u sejjer fiż-żewġ direzzjonijiet. Dak inhar tal-ħabta ma kienx maltemp u t-triq ma kinitx imxarrba b'xita jew biż-żlieq ta' nida[4]. Minħabba l-jum li kien u l-ħin x'ħin seħħet il-ħabta, kien dalam;

Illi mal-ħabta, l-karozzi ġarrbu ħsarat kbar. Dik misjuqa mill-assikurat Micallef kellu jitqatta' s-saqaf tagħha mill-membri tal-Protezzjoni Ċivili biex setgħu jinħarġu xi passiġġieri li nqabdu fil-karozza. Il-karozza misjuqa mill-imħarrek Palmier ukoll ġarrbet ħsarat kbar, iżda dik misjuqa minn Mayo ma kellhiex ħsarat kbar daqs taż-żewġ vetturi l-oħrajn[5]. Għal xi ħin, it-triq kellha tingħalaq ukoll għat-traffiku[6];

Illi kull min kien fl-imsemmija tliet karozzi ttieħed l-isptar dak inhar, iżda l-assikurat Micallef, ibnu Karl u l-imħarrek ġarrbu ġrieħi gravi u nżammu l-isptar għall-kura, u għal xi ħin, l-assikurat Micallef kien qed jilgħabha mal-mewt;

---

[4] Dok « CM2 », f'paġġ. 19 sa 19D tal-proċess
[5] Ara d-Dokti "SM1" sa "SM3", f'paġġ. 63 – 5 tal-atti tal-kawża 1627/99JRM
[6] Dok "CM1", f'paġ. 18 tal-proċess

Illi minħabba n-natura tal-ħabta u l-ġrieħi mġarrbin, infetħet injesta Maġisterjali, u l-Maġistrat tal-Għassa, wara li mar fuq il-post, ħatar esperti biex jibnu rapport bir-riżultanzi;

Illi l-karozza misjuqa minn Micallef sarilha *survey* minn persuna mqabbda mill-kumpannija attriċi u, għalkemm ma kienx ilha li nħarġet fuq it-triq, tqies li ma kienx ta' min isewwiha minħabba l-ħsarat estensivi li kellha. Il-karozza tal-assikurat Micallef kienet assikurata *fully comprehensive* u l-valur assikurat tagħha dak inhar tal-ħabta tqies. Dak il-valur, tneħħi l-eċċess ta' ħamsa u għoxrin lira Maltin (Lm 25), tħallas lill-assikurat Micallef mill-kumpannija attriċi flimkien ma' somma oħra ta' ħamsa u sittin lira Maltin (Lm 65) bħala rifużjoni ta' xi jiem ta' kiri ta' karozza oħra. B'kollox, l-attriċi ħallset lill-assikurat tagħha Lm 5,565 jew tnax-il elf disa' mija u tlieta u sittin euro (€12,963) fi flus tal-lum[7];

Illi l-assikurat issurroga lill-kumpannija attriċi fil-jeddijiet tiegħu. La l-imħarrek u lanqas il-kumpannija assikuratriċi tiegħu ma aċċettaw il-ħtija tal-ħabta;

Illi l-kawża nfetħet f'Lulju tal-1999;

Illi <u>għal dak li jirrigwarda r-responsabbilta' tal-ħabta,</u> l-Qorti tqis li l-istħarriġ ta' din il-kwestjoni hija ta' siwi ewlieni għall-każ. Dan qiegħed jingħad għaliex fuq din id-determinazzjoni jħollu u jorbtu l-eżitu ta' żewġ kawżi – din u oħra li kienet qiegħda tinstema' magħha u li s-sentenza tagħha qiegħda tingħata minn din il-Qorti llum ukoll[8]. Minbarra dan, il-verżjonijiet taż-żewġ partijiet jinbnew it-tnejn fuq l-istess ġabra ta' fatti, iżda jwasslu għal żewġ verżjonijiet (jew aħjar, tifsiriet) differenti ta' dawk il-fatti, kif intwera waqt it-trattazzjoni tal-għeluq tal-każ;

Illi b'żieda mal-fatti mhux kontestati li ssemmew aktar qabel, din il-Qorti tara li l-verżjoni tal-kumpannija attriċi hija li l-imħarrek tilef il-kontroll tal-karozza misjuqa minnu

[7] Xhieda ta' Hugh P Zammit 23.6.2000, f'paġ. 62 tal-proċess
[8] Ċitazz. Nru. 1627/99JRM

u għal xi raġuni għadda lejn il-korsija li fuqha kien ġej it-traffiku li kien nieżel lejn Baħar iċ-Ċagħak u b'hekk ħabat mal-karozza misjuqa mill-assikurat tagħha. Min-naħa tiegħu, il-verżjoni tal-imħarrek hi li kien l-assikurat tal-kumpannija attriċi li qala' 'l barra mill-korsija tiegħu u sabu ma' wiċċu. Iż-żewġ partijiet, kif ingħad, jistrieħu fuq il-provi mressqa biex isostnu l-verżjonijiet rispettivi tagħhom;

Illi l-Qorti tifhem li, fil-kamp ċivili, il-piż probatorju m'huwiex dak ta' provi lil hinn mid-dubju raġonevoli. Iżda fejn ikun hemm verżjonijiet li dijametrikament ma jaqblux, u li t-tnejn jistgħu jkunu ta' min joqgħod fuqhom, il-prinċipju għandu jkun li tkun favorita t-teżi tal-parti li kontra tagħha tkun saret l-allegazzjoni[9]. Ladarba min kellu l-obbligu li jipprova dak li jallega ma jseħħlux iwettaq dan, il-parti l-oħra m'għandhiex tbati tali nuqqas[10]. Min-naħa l-oħra, mhux kull konflitt ta' prova jew kontradizzjoni għandha twassal lil Qorti biex ma tasalx għal deċiżjoni jew li jkollha ddur fuq il-prinċipju li għadu kemm issemma. Dan għaliex, fil-qasam tal-azzjoni ċivili, l-kriterju li jwassal għall-konvinċiment tal-ġudikant għandu jkun li l-verżjoni tinstab li tkun waħda li l-Qorti tista' toqgħod fuqha u li tkun tirriżulta bis-saħħa ta' xi waħda mill-għodda proċedurali li l-liġi tippermetti fil-proċess probatorju[11]. Fit-twettiq ta' eżerċizzju bħal dak, il-Qorti hija marbuta biss li tagħti motivazzjoni kongruwa li tixhed ir-raġunijiet u l-kriterju tal-ħsieb li hija tkun ħaddmet biex tasal għall-fehmiet tagħha ta' ġudizzju fuq il-kwestjoni mressqa quddiemha[12];

Illi l-punti li b'mod partikolari l-partijiet jikkontestaw huma: (a) dwar jekk fil-ħin u l-post li seħħet il-ħabta, kienx hemm traffiku ieħor nieżel u tiela' matul it-triq – il-kumpannija attriċi tgħid li kien hemm, l-imħarrek jiċħad; (b) dwar jekk xi waħda mill-partijiet kenitx qalbet il-korsija li fuqha kienet qiegħda ssuq – il-kumpannija tixli lill-imħarrek li għamel hekk, l-imħarrek jixli lill-assikurat tal-kumpannija attriċi u wkoll lis-sewwieqa li kienet nieżla wara dan; u (ċ) il-post

[9] Ara, per eżempju, P.A. NC **28.4.2004** fil-kawża fl-ismijiet ***Frank Giordmaina Medici et vs William Rizzo et***
[10] Ara, per eżempju, P.A. LFS **18.5.2009** fil-kawża fl-ismijiet ***Col. Gustav Caruana noe et vs Air Supplies and Catering Co. Ltd.***
[11] App. Ċiv. **19.6.2006** fil-kawża fl-ismijiet ***Emanuel Ċiantar vs David Curmi noe***
[12] App. Inf. **9.1.2008** fil-kawża fl-ismijiet ***Anthony Mifsud et vs Victor Calleja et***

fejn seħħet il-ħabta – il-kumpannija attriċi trid li din seħħet sewwsew fil-qalba tal-korsija mnejn kien nieżel l-assikurat tagħha, l-imħarrek jisħaq li l-ħabta seħħet fuq il-*crown of the road*;

Illi, wara li qieset dan kollu, l-Qorti toħroġ bil-fehma sħiħa li l-ħtija waħdanija għall-ħabta hija tal-imħarrek Palmier, u dan minħabba sewqan perikoluż, b'mod traskurat, b'nuqqas ta' ħila;

Illi biex il-Qorti waslet għal din il-fehma qieset il-qagħda li tirriżulta tal-karozzi involuti fil-ħabta ma' xhieda li ngħatat dwar dak li seħħ ftit waqtiet qabel u dak li ġara minnufih malli seħħet il-ħabta. Għalkemm l-imħarrek jiċħad għal kollox li quddiemu, fid-direzzjoni li kien sejjer hu, kien hemm karozzi[13], l-kumpannija attriċi ressqet xhud li jagħtu verżjoni oħra[14]. Min-naħa l-oħra, l-imħarrek ressaq xhud li ċaħad li kien hemm xi traffiku ieħor fiż-żewġ direzzjonijiet għajr it-tliet karozzi nvoluti fil-ħabta u dik misjuqa minnu[15]. Il-Qorti fuq dan id-dettal, ma tħossx li tista' toqgħod fuq il-verżjoni tal-imħarrek u tal-imsemmi xhud tiegħu. Dan għaliex, tressqu provi li minn tal-anqas karozza oħra kienet qiegħda tinsaq quddiem dik tal-assikurat[16] u kien l-istess xhud tal-imħarrek li stqarr li, fi ftit tal-ħin wara li niżel mill-karozza tiegħu biex jara jekk jistax jagħti daqqa t'id lill-midruba, stqarr li nġemgħu bosta nies li niżlu mill-karozzi li kienu qegħdin jinsaqu fuq it-triq fl-inħawi fejn seħħet il-ħabta;

Illi, madankollu, għall-Qorti lanqas jidher li huwa daqshekk determinanti jekk kienx hemm tassew karozzi oħrajn telgħin lejn Saint Andrews. Minn elementi ta' xhieda oħra li joħorġu mill-atti tal-kawża, jidher li l-imħarrek tilef il-kontroll tal-karozza. Fl-ewwel lok, jirriżulta sa minn kważi l-ħin tal-ħabta li, mill-verżjoni miksuba mill-Pulizija li marru fuq il-post tal-ħabta, l-imħarrek "*lost control of the vehicle witht the result that (he) collided with vehicle BAP-167*"[17].

---

[13] Xhieda tiegħu 19.11.2003, f'paġ. 161 tal-atti tal-kawża 1627/99JRM
[14] Xhieda ta' Mario Micallef 19.1.2000 f'paġ. 31 tal-proċess u ta' Abigail Mayo 1.3.00 f'paġ. 26 tal-atti tal-kawża 1627/99JRM
[15] Xhieda ta' Stephen Christopher Vella 19.5.2005, f'paġġ. 185 – 6 tal-atti tal-kawża 1627/99JRM
[16] Xhieda ta' Marthese Ċefai 20.6.2001, f'paġġ. 125 tal-atti tal-kawża 1627/99JRM
[17] Dok "CM1", f'paġ. 18 tal-proċess

Fit-tieni lok, hemm ix-xhieda tas-sewwieq li kien quddiem il-karozza misjuqa minn Micallef[18] li saħansitra antiċipa li, bil-mod kif kienet qiegħda tinsaq il-karozza tal-imħarrek, kien ser jaħbat, u hekk tassew ġara. Dak is-sewwieq seħħlu jevadi l-karozza tal-imħarrek billi qaleb f'daqqa għax-xellug tiegħu, u l-ħabta saret mal-karozza li kienet ġejja warajh. Fit-tielet lok, l-imħarrek innifsu jistqarr li kien tgħammex b'dawl qawwi għall-għarrieda li ma ħallielu l-ebda ħin jagħfas il-*brake*[19]. Fir-raba' lok, hemm ix-xhieda tas-sewwieqa l-oħra li kienet involuta fil-ħabta li qalet li l-karozza misjuqa mill-imħarrek kienet "mitlufa mill-kontroll qed isserrep"[20], tiela' b'ħeffa qawwija faċċata tagħha[21], filwaqt li l-karozza li kienet qiegħda tinsaq quddiemha (dik tal-assikurat Micallef) baqgħet il-ħin kollu fuq in-naħa t-tajba tat-triq sakemm qalet id-daqqa bil-karozza misjuqa mill-imħarrek[22];

Illi huwa miżmum li kull sewwieq jeħtieġlu jikko-ordina s-sewqan tiegħu ma' dak ta' traffiku ieħor li jkun fl-inħawi[23]. Dan id-dmir irid iħarsu flimkien mad-dmirijiet l-oħrajn li jrid iżomm kontroll tajjeb tal-vettura li jkun qed isuq, u li jagħraf jinnota dak kollu li qed iseħħ madwaru (il-"*proper look-out*"). Il-fatt waħdu li sewwieq ikun jinsab fuq il-*crown of the road* jew saħansitra fuq in-naħa l-ħażina tat-triq, ma huwiex fattur deċiżiv ta' ħtija ta' dak is-sewwieq[24]. Hekk ukoll huwa stabilit li l-ħabta frontali ta' żewġ vetturi mingħajr ebda spjegazzjoni titfa' fuq iż-żewġ sewwieqa nvoluti ħtija ndaqs għal dik il-ħabta[25]. Iżda meta sewwieq ta' karozza jitlef il-kontroll tagħha u jaħbat ma' traffiku li jkun ġej mid-direzzjoni l-oħra ikun ġeneralment ifisser li jkun qed isuq ħażin b'mod li "jinkwadra ruħu fil-kuntest tas-sewqan perikoluż"[26]. Bl-istess mod jingħad li għalkemm is-sewqan b'ħeffa jew b'mod eċċessiv, waħdu,

[18] Xhieda ta' Edmond Ċefai 19.1.2000, f'paġ. 36 tal-proċess
[19] Xhieda tiegħu fl-inkjesta u fil-Qorti 3.6.2003, f'paġġ. 83 u 160 tal-atti tal-kawża 1627/99JRM
[20] Xhieda tagħha fl-inkjesta f'paġ. 82 tal-atti tal-kawża 1627/99JRM
[21] Xhieda tagħha 1.3.2000, f'paġġ. 20, 22 tal-atti tal-kawża 1627/99JRM
[22] *Ibid.* f'paġġ. 27 – 8 tal-atti tal-kawża 1627/99JRM
[23] App. Inf. **16.12.2002** fil-kawża fl-ismijiet ***Gasan Insurance Agency Ltd vs Francis Falzon***
[24] P.A. PS **31.1.2003** fil-kawża fl-ismijiet ***Anthony Schembri vs Isabel Bajada*** (mhix appellata)
[25] P.A. TM **9.10.2003** fil-kawża fl-ismijiet ***Emanuel Farruġia et vs Pawlu Mifsud*** (mhix appellata)
[26] App. Krim. JGD **20.3.2003** fil-kawża fl-ismijiet ***Il-Pulizija vs Neville John Psaila***

ma jwassalx għas-sejbien ta’ ħtija, irid jittieħed b’qies jekk kemm-il darba jirriżulta li jkun il-fattur determinanti u konkomitanti tal-ħabta li tiġri minħabba fih[27]. Meta mbagħad, bħalma seħħ f’dan il-każ, sewwieq jistqarr li kien mgħammex b’dawl ta’ karozza, dan tabilfors iżid l-element tan-nuqqas ta’ kontroll tal-karozza minnu misjuqa u tal-kobor tal-periklu li s-sewqan b’ħeffa tiegħu ħalaq għalih innifsu u lill-oħrajn;

Illi, fil-fehma tal-Qorti, dawn l-elementi jwasslu għad-determinazzjoni tal-ħtija tal-imħarrek u tal-ħelsien minn kull ħtija tal-assikurat Micallef;

Illi l-imħarrek ma fisser bl-ebda mod għaliex, fil-fehma tiegħu, taħti għall-ħabta s-sewwieqa Abigail Mayo kif huwa jallega fl-ewwel eċċezzjoni tiegħu. Fis-sewwa, l-Qorti ma sabet l-ebda element tajjeb li fuqu tista’ tasal għall-fehma tal-ħtija ta’ dik is-sewwieqa. Il-fatt li l-imħarrek fl-ebda waqt ma sejħilha fil-kawża tista’ tixhed nuqqas ta’ konvinzjoni min-naħa tiegħu dwar dik ix-xilja wkoll;

Illi għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti ssib li l-ewwel talba attriċi hija mistħoqqa u sejra tilqagħha, filwaqt li ma ssibx li l-ewwel eċċezzjoni tal-imħarrek hija tajba u sejra twarrabha;

Illi dwar il-likwidazzjoni tad-danni ftit hemm x’wieħed jgħid. Intwera bla l-iċken dubju, li l-ħsara li ġarrbet il-karozza tal-assikurat tal-kumpannija attriċi kienet estensiva. Ingħatat tifsira raġunata għaliex ma tqiesx għaqli li l-ħsara tissewwa, u li, minflok, isir ħlas għas-saldu lill-istess assikurat. Tali ħlas sar, u hemm prova li l-assikurat ikkonferma li rċevih. Għalkemm kien ikun ħafna iżjed apprezzabbli kieku tressqet dokumentazzjoni kemm fir-rigward tal-ħlas għas-saldu magħmul lill-assikurat, il-Qorti m’għandhiex għaliex ma taċċettax il-verżjoni tal-kumpannija attriċi li, wara kollox, ġew konfermati bil-ġurament u li dwarhom l-imħarrek ma ressaq la

[27] P.A. JSP **23.3.1993** fil-kawża fl-ismijiet ***Stanley vs Żahra*** (Kollez. Vol: **LXXVII.iii.93**) u App. Ċiv. **15.1.1997** fil-kawża fl-ismijiet ***Bonello vs Baldacchino*** (Kollez. Vol: **LXXXI.i.162**)

eċċezzjoni partikolari, la prova kontrarja u lanqas sottomissjonijiet;

Illi l-provi juru li l-kumpannija attriċi irrisarċiet lill-assikurat tagħha l-valur assikurat tal-karozza minnu misjuqa wara li kienet ordnat li jsir *survey* fuqha. Minbarra dan, ikkumpensat lill-assikurat ukoll b'xi jiem ta' kiri ta' karozza. Dawn kollha jtellgħu l-ammont imsemmi fit-tieni talba attriċi, jiġifieri tnax-il elf disa' mija u tlieta u sittin euro (€12,963);

Illi ladarba l-kumpannija attriċi hija surrogata fil-jeddijiet tal-assikurat tagħha hi għandha l-jedd li tiġbor mingħand il-persuna responsabbli kull nefqa illi l-assikurat tagħha kien ikollu l-jedd li jippretendi mingħand l-imħarrek;

Illi, minħabba f'hekk, il-Qorti ssib li l-ammont ta' danni mitlub huwa ippruvat kif imiss, u li t-tieni talba jistħoqqilha tintlaqa';

Illi jibqa' li jissemma punt dwar l-imgħaxijiet dekorribbli skond it-tielet talba attriċi. Huwa minnu li l-kumpannija attriċi talbet il-ħlas ta' somma speċifika bħala danni minnu pretiżi. Ladarba t-talba kienet għal-likwidazzjoni in linea ta' danni, wieħed jista' jgħid li, skond il-prinċipji ordinarji, l-imgħaxijiet jibdew jiddekorru mid-data tal-likwidazzjoni tal-istess kumpens;

Illi, madankollu, hija l-fehma wkoll ta' din il-Qorti li r-regola hawn fuq imsemmija m'hijiex waħda assoluta. Dan jingħad għaliex, fejn is-somma pretiża, għalkemm mhix likwida, hija determinabbli, m'huwiex rakkomandabbli li l-imgħax jibda jgħaddi biss minn dak inhar tal-likwidazzjoni formali tal-ammont b'sentenza. Minbarra dan, ingħad li fejn l-ammont pretiż bħala dannu jkun imsemmi fl-att ġudizzjarju li bih titressaq l-azzjoni (jew f'att ġudizzjarju preċedenti għalih), l-imgħax fuq l-ammont talvolta likwidat għandu jibda jgħaddi minn dak inhar li l-imsemmi att jitwassal lill-parti intimata, ukoll jekk fl-aħħar mill-aħħar, l-ammont attwalment likwidat mill-Qorti jkun anqas minn

dak mitlub oriġinarjament[28]. Huwa biss meta l-ammont likwidat ikun bil-wisq anqas minn dak mitlub fl-Att taċ-Ċitazzjoni li l-imgħaxijiet jibdew jintgħaddu minn dak inhar tas-sentenza[29]. Fil-każ tal-lum, il-Qorti sejra tillikwida bħala ammont dovut sewwasew dak li ntalab fiċ-Ċitazzjoni;

Illi jirriżulta mill-atti li l-imħarrek laqa' l-Att taċ-Ċitazzjoni fit-18 ta' Awissu tal-1999[30], u fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti hija tal-fehma li l-imgħaxijiet għandhom jibdew jgħaddu minn dak inhar li jirriżulta li l-imħarrek laqa' għandu l-Att taċ-Ċitazzjoni;

Illi għalhekk, it-tielet talba sejra tintlaqa' kif magħmula;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tilqa' l-ewwel talba attriċi billi ssib li l-imħarrek waħdu kien jaħti għall-ħabta li ġrat fi Triq il-Kosta, f'Baħar iċ-Ċagħak, fid-19 ta' Diċembru, 1997, bejn bejn il-vettura reġistrata BAP-167 misjuqa minn sidha assikurat mal-istess kumpanija attriċi u dik reġistrata PAL-100 misjuqa mil-istess imħarrek;

Tilqa' t-tieni talba attriċi u tillikwida l-ħsara u d-dannu mġarrbin mill-kumpannija attriċi fis-somma ta' tnax-il elf disa' mija u tlieta u sittin euro (€12,963);

Tilqa' t-tielet talba attriċi u tikkundanna lill-imħarrek iħallas lill-kumpannija attriċi s-somma ta' tnax-il elf disa' mija u tlieta u sittin euro (€12,963), flimkien mal-imgħax legali fuq l-imsemmija somma b'seħħ mit-18 ta' Awissu, 1999, sal-jum tal-ħlas effettiv; u

Tikkundanna lill-imħarrek iħallas l-**ispejjeż tal-kawża**.

---

[28] App. Inf. **17.2.2003** fil-kawża fl-ismijiet ***Fogg Insurance Agencies Ltd. Noe vs Paul Tabone***
[29] App. Ċiv. **9.2.2001** fil-kawża fl-ismijiet ***Dr. Simon Micallef Stafreċe noe et vs James Gollcher et noe et***
[30] Ara r-riferta f'paġ. 8 *tergo* tal-proċess

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------